

SOPHIE KASSIES

DOOD

EN

ZO

Personages

Annemarie

Eva

*Do not go gentle into that good night,
Old age should burn and rave at close of day;
Rage, rage against the dying of the light.*

Dylan Thomas

1

eva Ben je bang?

annemarie Ja. Jij?

eva Ja.

annemarie Hoe wit jouw oogwit is. De iris een scherp rondje, niet zo zwemmerig als bij ouwe mensen. Dat komt van het uitzicht.

Jij kijkt in de verte, hele landschappen heb jij nog voor je. Bergen, rivieren, tranen, vuurwerk.

Dat had ik ook, vroeger, ooit, toen ik nog iemand anders was.

Toen ik nog jong was. En een baby had.

Nou, zo jong was ik niet. Toch al veertig, net als jij.

O, wat ben ik blij dat ik dat allemaal niet meer hoef.

O, wat vind ik het vreselijk dat alles voorbij is.

Weg opwinding, weg avontuur.

Wat vreselijk dat jij doorgaat straks, zonder mij, dat ik een leeg woord word, geen vel,

geen gevoel, geen mij meer. Ik moet jou maar doodmaken voor ik zelf doodga. Ik ga me laven aan jouw jeugd, slokje voor slokje.

Ik neem telkens maar een beetje, je merkt het pas helemaal op het laatst.

eva Een soort van verliefdheid. Dat iemand zo is. Dat je zulke dingen kan zeggen.

Weet je nog, in de nacht, in het bos, in de Ardennen? Wachten, wachten, wachten, omdat ze niet opschieten met de belichting. Op die rottige stoeltjes. Maar weer een sigaretje roken. Weer de make-up bijwerken. Jouw zwarte grappen, dat je ziek was, dankzij de total body scan uit de folder van de Lidl –

annemarie Van de Lidl heb ik niet gezegd. Daar schaamde ik me voor.

eva Het was een koopje.

annemarie Spannend ook. In zo'n griezelige Duitse kliniek.

eva Ben je bang?

annemarie Ja.

eva Waarvoor?

annemarie Ik weet het niet.

2

eva Ik wil jou hebben. Ik ga je helemaal opconsumeren voor je er tussenuit knijpt.

Al die gezichten die jij hebt. Ik ga ze allemaal uitproberen. Al die zielen in je borst. Ik neem mijn intrek in jouw ribbenkas en haal ze een voor een uit de verkleedkist. Als er een bij zit die me past, doe ik hem aan, tot ik er met al die zielen over elkaar heen uitzie als een Poolse zigeunerin in de winter. Dan klim ik naar boven, naar onder jouw schedeldak. Een stoffige zolder vol herinneringen en gedachten. Ik houd ze tegen het licht als toverlantaarnplaatjes. Ik wil alles van je weten.

Ik moet je leeg eten voor je doodgaat en dan mag ik wel opschieten want met kanker en in de tachtig kan het zo maar ineens gebeurd zijn.

annemarie Ik houd me in leven met jong bloed.

eva Ik heb jou op voor jij mij hebt leeggezogen.

annemarie Je wilt me kwijt. Als het aan jou ligt eindig ik tussen de visgraten en de aardappelschillen in de vuilnisbak.

eva Je bent oud. Je bent geweest. Dat is waar je hoort.

annemarie Als je maar niet denkt dat ik nog een keer op jouw feestje kom.

eva Jij vindt mijn feestjes heerlijk.

annemarie Ik vind alle feestjes verschrikkelijk –

eva Ze is de koningin van het bal –

annemarie – en feestjes met hippe, jonge, beroemde mensen zijn het ergst.

En ik weet niet eens wie er beroemd is, daar kom ik dan halverwege de avond per ongeluk achter.

eva Jij bent maar wat blij dat je mag komen. Dat je nog mee mag doen. Jij denkt: dat heb ik toch maar mooi voor elkaar op mijn ouwe dag, dat ik op zo'n feestje ben.

annemarie O, ik moet dankbaar zijn?

eva Nog meer jong bloed om je aan te laven.

annemarie Doe mij maar witte wijn. Met een ijsklontje. Die witte wijn van jou is altijd lauw. En op feestjes is hij warm.

eva Omdat jij zo snel drinkt dat ie nooit op tijd koud wordt, ook al leg ik hem in de vriezer.

annemarie Anders kom ik de avond niet door. Drank om me niet te schamen. Sigaretten om me te verstoppen.

eva Ze komt binnen, ze scoort een asbak, neemt haar wijntje en ze kiest een qua aandacht strategische hoek. De troon, zeg maar.

Iedereen weet wie ze is, al mijn vrienden vinden haar geweldig, dus ze heeft voortdurend mensen om zich heen. Elke paar minuten hoor je haar schateren.

annemarie Dat is buitenkant –

eva Je buitenkant is ook een stuk van jou –

annemarie – Van binnen denk ik: wat moeten ze van me? Allemaal een stukje van me afknabbelen, iets van me opeten, net als Eva.

eva En 's nachts in bed denk je: al die hippe, jonge, beroemde types vonden me leuk. Straks, als ik sterf zeggen ze: 'Ach, Annemarie Prins, is die dood? Ja, die heb ik nog meegemaakt.' En je troost je met de gedachte dat ze dan iets aardigs over je vertellen.

annemarie Ik verkruiemel in lullige anekdotes.

eva Nee! Eerst maken we je nog een nieuwsbericht. Als je doodgaat bel ik het ANP.

annemarie Geen krant gaat het melden.

—

Ik ben Kitty niet.

annemarie Zal ik nu een sterfscène?

3

eva Ben je bang?

annemarie Ja.

eva Waarvoor?

annemarie Voor de geraniums. Ik ben banger voor geraniums dan voor kanker.

Hij bevalt me goed, mijn kanker. Het is een erge, een die nooit geneest. Ik ga dood.

eva Ben je bang?

annemarie Ik ga dit goed doen. Ik krijg een finale herkansing. Voor het examen Mens mag ik dan gezakt zijn, ik ga een tien halen voor het examen Dood.

In één klap niet gepensioneerd meer. Werk aan de winkel. Alleen al zorgen dat je vrienden niet gek worden van wéér mee moeten naar het ziekenhuis – een hoop georganiseer.

eva Mag ik een keer mee?

annemarie Ik ken je nog niet zo goed.

eva Maar ik ben een beetje op je.

annemarie Spijtig, net nu ik bijna op sterven lig. Kom maar een keertje soep eten.

eva Oké, ik zorg voor de soep.

annemarie Ja, fijn, maar nu moet ik door, anders krijg ik het niet af. Want ik moet nog kiezen welke soort van dood ik neem. Als ik bof mag ik dood van de dokter. Maar voor de zekerheid moet het ook anders kunnen. Dat van die helium vind ik niks, dan moet je een plastic zak over je hoofd. Niet meer

eten zou kunnen – maar niet meer drinken is wel erg ongezellig. Ik ga voor de pillen.

eva Neem eerst nog een beetje soep.

annemarie Het lijkt erop dat de intergalactische bestraling mij nog wat tijd bezorgt. Dat belooft wat. Ik kan nog wel een voorstelling maken. Ik lees alvast een boek. En nog een.

En nog een paar. Het is al een project. Die ene schrijver, die is leuk. Die ga ik opsporen.

eva Bert?

annemarie Ja.

eva Zal ik nog een keertje met een soepje komen?

annemarie Doe je dan mee in mijn project?

eva Ja. Mag ik dan ook een keer mee naar het ziekenhuis?

annemarie Zal ik nu een sterfscène?

eva Nee. Je mag van je broer vertellen.

annemarie Mijn broer. De kroonprins.

Met wie ik een leven lang overhoop heb gelegen.

En die zo koninklijk vertrokken is.

Hij belde me. Zonder dat we het van elkaar wisten, hadden we precies hetzelfde gedaan.

eva Rattengif besteld?

annemarie Ja.

eva Misschien toch erfelijk, die hang naar zelfmoord? Gebrek aan levensdrift.

annemarie Hij was negentig. Ik ben vijftientig. Daar is een hoop levensdrift voor nodig, om zo ver te komen, zeker als je zo veel rookt en

drinkt als ik. Of stiekem gay bent in New York in de jaren tachtig, zoals hij.
En de hongerwinter hebt meegemaakt.

eva Hij belde je?

annemarie Hij ging ze gebruiken, zijn doodspillen uit de Volksrepubliek. Hij
vond het mooi geweest.

Ik ben afscheid gaan nemen. En daarna heeft hij er een punt achter gezet.

Zijn leven heeft hij bespottelijk aangepakt, maar doodgaan deed hij groots.

Nu bewaar ik hem toch nog in het laatje met de goeie herinneringen.

eva Weg? Hoezo weg?

annemarie Dat was niet de afspraak.

eva Het was ongeneeslijk. Beloofd is beloofd!

annemarie Een tumor in de long – daar zit garantie op.

eva Wat een rotstreek.

annemarie Ik was er net aan gewend. Dat was best een klus. En nu moet ik ont-wennen. Laat ik daar nou net heel erg slecht in zijn.

eva Dit is echt zo kut.

annemarie Daar gaan mijn voorrechten van kankerpatiënt. Mijn fijne nieuwe identiteit kwijt. Al die mensen die met bezorgde blik vragen hoe het nu met me is – die moet ik allemaal teleurstellen.

eva Ze gaan natuurlijk denken dat het verzonnen was. Of ze zeggen vol ontzag dat je de strijd tegen de kanker gewonnen hebt. Al weet niemand wat dat is. Strijd tegen kanker.

annemarie Ik geloof daar niet in. En zeker niet in mijn geval.

Ik heb me languit in zijn armen gestort – wat ook vrij gênant is, maar beter dan net doen alsof er iets te vechten valt.

Mijn voorbeeldige kankerdood is me afgepakt.

Nu moet ik helemaal opnieuw beginnen.

Met leven. Met doodgaan. Want ik blijf niet oeverloos doorsudderen tot ver na mijn houdbaarheidsdatum. Gelukkig heb ik mijn doodsdragees op tijd besteld.

eva Wel zo prettig voor de dokter ook, als hij het niet hoeft te doen.

annemarie Alleen wanneer zal ik ze nemen? En hoe? En hoe vertel ik het mijn kinderen?

eva Waar is Bert?

annemarie Doe je nog mee met mijn project?

eva Ja, dat zie je toch. Maar ik heb tot kwart voor tien, want dan moet ik voeden.

annemarie Toen was dat probleem er niet.

eva Dat probleem?

annemarie Toen had je nog geen baby.

eva Toen had jij nog kanker.

annemarie En Bert is ook weg.

Je kunt beter gaan. Als ik in mijn broek ga plassen, gooi ik je er uit. En dat laat niet lang meer op zich wachten.

eva Wil je dan in je dooie eentje in je broek plassen?

annemarie Ik wil jou er niet bij hebben.

eva Ik ga jou niet in de steek laten.

annemarie Dan zit er weinig anders op dan dat ik er een eind aan maak.

eva Waaraan?

annemarie Dat jullie bij me komen en dat ik in mijn broek heb gepoept...

Die afgrond is angstaanjagender dan doodgaan.

eva Wat is daar erg aan? Een baby poept toch ook in zijn broek.

annemarie Een baby wordt zindelijk zodra die kan. Dat is z'n eerste onafhankelijkheidsverklaring.

eva Mensen die zorg nodig hebben moeten dood?

annemarie Niet 'mensen'. Ik.

eva Ik ben nog niet klaar met je. Ik heb je nog niet op.

annemarie Ik wil me niet hoeven schamen.

eva Je hoeft je niet te schamen. Het is niet jouw schuld dat je in je broek poept.

annemarie Zeker wel. Het is mijn schuld als ik niet op tijd elegant afzwaai.

eva Elegant, wat een flauwekul!

annemarie Elegantie is geen flauwekul.

eva Neuken, baren, sterven – dat kan niet elegant.

annemarie Zonder decorum gaat het niet.

Ik wil een mens blijven. En liefst een aardig mens. Ik pas ervoor om met een natte luier te gaan liggen verschimmelen en iedereen die aan mijn bed komt de hel in te wensen. Ik hoor mezelf: ‘Kutwrijf, geef mij mijn sigaretten! Nu! Geef mij mijn sigaretten of ik ruk het infuus eruit en pak ze zelf!’

Dat is niet de Annemarie die ik wil zijn.

eva Die Annemarie pak je mij af.

annemarie Ik wil niet dat jij zo’n beeld van mij met je meedraagt, nog jaren na mijn dood.

eva Daar zal ik heus niet slechter van worden.

annemarie Maar ik wel. Ik laat het niet gebeuren.

eva We zullen zien.

annemarie Ik wil Bert.

eva Ben je bang?

annemarie Ja.

eva Waarvoor?

annemarie Dat jij straks wegloopt naar die baby van je en ik alleen blijf met al die adrenaline.

eva Ben je bang?

annemarie Bang? Ja, heel bang...

Ik was bang...

Ja, heel bang...

Want ik was bang...

Want ik was bang dat ik nu niet...

Ik was bang dat ik nu...

Want ik was heel bang, dat ik nu niet maar één been had dat slecht was,
maar dat ze allebei –

eva Annemarie?

annemarie Sorry. Uit een voorstelling van dertig jaar geleden. Nu kan het
nog. Straks is ie gewist, zoals al mijn verhalen.

annemarie Zal ik nu een sterfscène?

annemarie Zeg, wat vind jij? Wordt het niet eens tijd?

eva Een poos geleden vroeg iemand dat ook al aan mij.

annemarie Wordt het niet eens tijd?

eva Ja. Om een kind te krijgen.

annemarie Die had wel gelijk.

eva Ik deed al een eeuwigheid mijn best.

annemarie Dat bedoel ik. Ik doe al vijftientig jaar mijn best. Ik heb echt overal mijn best op gedaan, al is niet alles even goed gelukt.

En nu heb ik mijn best gedaan om die pillen

te krijgen en die liggen te verstoffen in het Rwandese vlechtwerkje. Straks zijn ze niet goed meer. In Amerika moesten ze al die veroordeelden op een holletje ter dood brengen, omdat dat spul anders niet meer werkte.

eva Jij bent nog helemaal niet aan doodgaan toe. Je zit je te verheugen op draaidagen, op voorstellingen. Je bent met dit project begonnen.

annemarie Ik vind het mooi geweest.

eva En nu wil je het er met mij over hebben?

annemarie Dat lijkt me een goeie scène. En met wie moet ik het er anders over hebben? Met m'n kinderen?

eva Met die Bert van je. Die is dokter. Die heeft ervoor doorgeleerd.

annemarie Je laat me in de steek.

eva Je kunt mij niet raadplegen over jouw zelfmoord.

annemarie Zelfmoord? Het is geen zelfmoord. Ik ben tegen zelfmoord. Zelfmoord moest verboden worden. Uitzonderingen daargelaten, mijn moedertje is er toch maar mooi mee geholpen.

eva Wat is dit dan?

annemarie Een waardig levenseinde in eigen hand. Zelfeuthanasie.

eva Je kunt mij niet raadplegen over jouw zelfeuthanasie.

annemarie Jawel. Het staat in je tekst.

eva Ja, goed idee! Vijfentachtig is een mooie leeftijd. En je voelt je nog goed, mij lijkt dit een prima dag.

annemarie Vandaag?

eva Niet?

annemarie Het moet wel een beetje voorbereid.

eva O, hier moet je ook weer je best op doen.

annemarie Ik moet vierentwintig uur van tevoren beginnen met antimisselijkheidspillen. Ik moet de mensen uitnodigen die ik erbij wil. Ik moet iets laten horen aan de mensen die ik er niet bij wil. Dat ze niet boos op me zijn als ze het achteraf horen.

eva Wat kan dat nou schelen?

annemarie Ik wil bemind worden tot in de dood. En nog lang daarna. En ik wou iets nieuws kopen. Het is wel een première, tenslotte. Of dernière, net hoe je het bekijkt. Help je me?

eva Dat we samen gaan shoppen voor een leuk lijkwaadje?

annemarie Ja.

eva Moet ik even oppas regelen.

annemarie Ik moet ook nog wel wat regelen. Ik heb lijstjes gemaakt. En een lijstje van mijn lijstjes.

Lijstje aanwezig.

Lijstje niet aanwezig, wel afscheid.

Lijstje niet aanwezig, geen afscheid.

Conceptmail klaarzetten.

eva Conceptmail klaarzetten?

annemarie Lijstje crematieselectie.

Adres-stickers van crematieselectie printen.

Lijstje muzieksuggesties.

Lijstje sprekers.

Gênante bezittingen doen verdwijnen.

Wachtwoorden printen.

Bankpas en pincode klaarleggen.

Uitvaartverzekeringspapieren klaarleggen.

Euthanasieverklaring en zelfeuthanasieverklaring klaarleggen.

Was draaien.

eva Koelkast leegmaken.

annemarie Flessen naar de glasbak.

Wijn halen.

eva Op welk lijstje kom ik eigenlijk?

Lieve mensen, zoals jullie weten vind ik het genoeg geweest. Het duurt niet lang meer voor mijn lichaam het definitief af laat weten, maar dat moment wil ik niet afwachten. Ik wil doodgaan nu ik nog Annemarie ben. Met velen van jullie heb ik daarover de afgelopen tijd al gesproken. Binnenkort is het zo ver.

Het lukt me niet meer om van iedereen persoonlijk afscheid te nemen, daarom wil ik jullie met deze mail vaarwel zeggen.

Ik dank ieder van jullie voor de vriendschap, het plezier, de kunst, de drank en de droptoffees die we samen genoten.

Het ga je goed.

Annemarie

ps Ik stel het op prijs als je geen contact met mij of mijn familie zoekt voor je mijn overlijdensbericht krijgt.

Wat een kankerstreek!

annemarie Pardon?

eva Sorry, hoor, dat kan je niet maken, mij met een mail het bos in sturen.

Na alles wat wij samen, na dit, ik vind het geen stijl.

annemarie Ik kan geen hele schoolklas om me heen hebben.

eva Ik ben geen hele schoolklas. Wij zijn vrienden. Ik heb mij aan jou gegeven. Je bent mij iets verplicht. Te bedenken dat ik alle tijd die hierin is gaan zitten met mijn jongetje had kunnen doorbrengen. Dat had tenminste zin gehad. Dat betekent iets voor de toekomst. Maar nee, hier sta ik, uit vriendschap en liefde, en wat krijg ik? Een e-mail.

annemarie Had ik je moeten bellen dan?

eva Op z'n minst. Dat je doodgaat ontslaat je niet van het leven, van de vriendschap.

annemarie Jawel.

eva Niet als je het goed wilt doen. Van mij krijg jij een dikke onvoldoende voor je examen Dood.

En bovendien: het slaat nergens op, al dat geregeld van jou. Leven is een zootje en sterven helemaal. Het is toeval en chaos. Jij bent, net als iedereen, maar een heel klein eindje verwijderd van het eencellige, toch-al diertje waarmee de evolutie begon, in de modder. Alles wordt uit modder geboren en in modder gaat alles teloor. Van moederschoot tot graf, modder zijt gij en tot modder zult gij wederkeren.

annemarie Niet als je gecremeerd wordt, dan ga je in het verzengende vuur en verbrand je.

eva Je verbrandt altijd. Als je begraven wordt, verbrand je in de spijsvertering van larven en maden en eindig je ook als modder. Alleen je botten en je haren, die blijven nog een poosje.

annemarie En tanden.

eva Als je die nog hebt. Maar uiteindelijk vergaat alles. Sterven is verdwijnen in het grote geheel.

Daar komt geen lijstje aan te pas.

annemarie Bij mij wel. Ik geloof daar niet in, in loslaten. Voor je het weet laat je alles lopen.

eva Nou, ga dan maar lekker door met je sterfmanagement. Maar ik hoef geen e-mail van je.

annemarie Wat doe je?

eva Ik huil.

annemarie Waarom?

eva Ik vind het zo erg!

annemarie Wat?

eva Je gaat dood!

annemarie Zo erg is dat niet.

eva Hoe kan je dat nou zeggen? Dat weet jij niet, hoe erg dat is.

annemarie Er gaan de hele tijd mensen dood. Jonge mensen. Mensen met kleine kinderen. Kleine kinderen. Wat stelt mijn doodje dan voor, tussen al die miljoenen?

eva Van jou hou ik.

annemarie Dat is fijn. Huil dan nog maar een beetje door.

eva Ben je bang?

annemarie Ja.

eva Waarvoor?

annemarie Jij maakt mij dood. Jij, met je baby.

6

annemarie Hoor je dat?

eva Wat?

annemarie Dat gefluister.

eva Wat is dat?

annemarie Mijn doodspastilles. Die Bert heeft goedgekeurd. Ze roepen me.
Meestal 's nachts.

eva Ik kan het niet verstaan.

annemarie Omdat het Chinees is.

eva Chinese whispers.

annemarie Ik weet wat ze zeggen. 'Neem mij, neem mij!'

En 's nachts denk ik: ja, waarom niet? Nu, stilletjes. Ik heb zo veel in het geniep gedaan, met niemand behalve mezelf, sterven moet ik ook wel in mijn eentje kunnen. Deed mijn moedertje tenslotte ook, met haar poppenogen uit de Saksische porseleinfabriek. Hangend aan een nylonkous. Dan is mijn fatale toetje een stuk vriendelijker.

eva En ik dan?

annemarie Hoezo?

eva Ik heb me erop verheugd.

annemarie Ik heb niet gezegd dat je erbij mag zijn.

eva Dat weet ik wel. Je hebt ook niet gezegd dat ik er niet bij mag zijn.

annemarie Je moet aan een ander oud lijk gaan knabbelen.

eva Maar je kinderen? Je kleindochter?

annemarie Moet ik die gezellig uitnodigen voor mijn grand dessert?

Ik weet niet hoe dat moet. Al zou ik wel graag nog dag zeggen.

eva Je moet die pillen uit huis doen. Dat je ze niet meer hoort.

annemarie Bewaar jij ze voor me?

eva Ik?

annemarie Ergens achter slot en grendel,

dat die baby er niet bij kan.

eva Ja, maar...

annemarie Ik bel je als ik ze nodig heb.

eva En dan moet ik ze naar je toe brengen.

annemarie Ik kom ze wel halen.

eva Maar als ik ze geef... Dan heb ik je doodgemaakt.

annemarie Dat is vriendschap.

eva Of moord. Of doodslag. Of dood door schuld.

annemarie Niemand komt het te weten.

eva Ik weet het toch? Ik moet leven met de wetenschap dat ik jou heb doodgemaakt.

annemarie Jij hebt mij alleen mijn eigen pillen gegeven toen ik erom vroeg.

eva Zeg jij. Kan iedereen nu wel denken.

Maar wat als het geen mode meer is?

annemarie Mode?

eva Ja, het is toch enorm trendy, die zelfsterfzaamheid. Alsmaar in de media.

Politieke partijen die erover beginnen, vlak voor de verkiezingen. Het is hartstikke hip.

annemarie Jij denkt dat ik met de hype meewaai?

eva Dit gaat nou eens niet over jou. Dit gaat over mij.

Wat als ik er over een paar jaar heel anders over denk? Wat als ik moet doorleven met een moord op mijn geweten?

annemarie Drama queen. Wat stel jij je aan, zeg. Weet je wat? Laat maar zitten. Ik vind het eigenlijk wel wat hebben, dat gefluister in de nacht. Dan ben ik niet zo alleen.

annemarie Zal ik nu een sterfscène?

Ik wil een sterfscène doen. Waarom sta ik hier anders?

eva Omdat je niet dood wil.

annemarie Ik wil oefenen.

eva Doodgaan hoef je niet te oefenen. Dat lukt op een dag, gegarandeerd.

annemarie We zouden samen oefenen.

eva Je kunt beter gaan mediteren.

annemarie Ik heb publiek nodig. En zij komen voor mijn sterfscène.

eva Ja maar ik dan? Dan sta ik hier moederziel alleen.

annemarie Je wou erbij zijn. 'Ik heb me erop verheugd,' zeg je net.

eva Ja, later, ooit, op een dag. Waarom heb je zo'n haast?

annemarie Omdat ik anders helemaal niet doodga. Als jij je zin krijgt. Of
maar één keer, aan het eind, net als er niks meer aan is.

eva Sterven hoort aan het eind. Natuur, weet je wel. Iets met telomeren, dat
je cellen steeds een beetje minder goed delen, steeds meer foutkopietjes, tot
het hele zwikje het begeeft.

annemarie Natuur! Als je het aan de natuur had overgelaten, was die baby
van jou er niet geweest. Als het aan de natuur had gelegen, had ik die
sterfscène van mij al een hele tijd geleden gehad.

Ik had dit met Bert moeten doen.

eva Bert is dokter. Die is tegen de dood, zegt ie.

annemarie Bert houdt van mij. Hij heeft mijn pillen voorgeproefd. Van Bert
zou ik nu best dood mogen.

eva Jij wilt overal de baas over zijn. Maar dat ben je niet. Ik ben er ook nog.

annemarie Jij hebt alles al. Jij hebt alles nog. Maar ik heb alleen nog een beetje gezellig doodgaan. Moet ik volhouden tot ik één grote, incontinente foutkoper ben? Ik pieker er niet over. Ik ga nu een leuke sterfscène doen. Dan doe ik het wel alleen.

Dit is mijn draaiboek.

De omstanders zijn om elf uur besteld. Dan kunnen ze misschien nog samen lunchen, na het bezoek van de schouwarts en de uitvaartondernemer.

Ik vijzel de pillen fijn en dek ze af met aluminiumfolie. Niet met huishoudfolie,

dat is statisch, daar blijft teveel aan plakken. Ik haal de yoghurt uit de ijskast, anders is hij straks zo koud.

Ik ga in het bad. Met het dure badzout dat ik voor mijn verjaardag heb gekregen.

Na het afdrogen wrijf ik me in met de amandelolie uit het wonderbaarlijke flesje

dat maar niet leeg raakt.

Ik neem de volgende anti-misselijkheidspil en kleeft me aan: mijn nieuwe dure rode trui die ik samen met Eva heb gekocht. Ik zal wel weer ergens aan blijven haken, zoals altijd als ik iets nieuws heb, meteen verpest, zie je wel, ik ben zulke dingen niet waard, een hele lus hangt eruit en het was echt een grote beslissing deze trui, want elke uitgave is weer minder erfenis en zo veel laat ik toch al niet na, maar ja, niks aan te doen en hij was sowieso bestemd om verbrand te worden.

Ja, doe toch maar verbranden. Langzaam vergaan leek me ook wel wat, maar dan zitten ze maar met dat graf. Is duur ook. En als ik me al dat gedierte voorstel... Nee. Doe maar verbranden. En ik wil best in zee gestrooid.

De zee heeft al zo veel opgeslokt, daar kan ik ook nog wel bij.

Ik doe mijn haar met de mousse van de kapper.

Ik ben gewassen, gekleed, gekapt. Ze hoeven mij niet meer af te leggen. Ik moet dat niet aan mijn lijf. Ik hoef niet meer bloot, voor niemand niet. Ik ga mij nooit meer schamen, ook niet bij voorbaat.

Voor de zekerheid doe ik een Tenaluier aan.

Al heb ik expres maar een klein slokje gedronken. Ik wil niet dat jullie mij alsnog een natte onderbroek moeten uittrekken.

Zoals altijd ben ik te vroeg klaar.

Mijn laatste breiwerk heb ik gisteren afgemaakt. Voor de krant heb ik geen geduld meer. Ik ga wat patiënten.

De bel gaat om klokslag elf. Ja, het bezoek wil niet te vroeg komen. Je moet niet gaan denken dat er haast bij is.

Alsof het er nog toe doet.

Ja, het doet ertoe.

Zolang je ademt doen de dingen ertoe.

Ik bied koffie aan die niemand wil.

Nou. Dan ga ik het maar doen.

Ik heb iedereen geïnstrueerd overal vanaf te blijven. Ze kijken niet eens hoe ik de gestampte sterfpastilles door de yoghurt roer. Ik ga geen kussen meer geven. Sentimenti doen ze straks maar.

Ik eet de yoghurt.

Ik ga liggen.

Ik neem het snelwerkend slaapmiddel.

Ik ga dood.

—

eva Was dat het?

annemarie Ja.

eva Is dat je hele sterfscène?

annemarie Wil je dat ik nog rechtop ga zitten voor een laatste aria?

eva Ik ben zo moe ineens.

annemarie Ja, dat krijg je.

eva Ik ben zo moe dat ik je niet zou kunnen vertellen wat er het afgelopen uur gebeurd is.

annemarie Je jeugd is voorbijgegaan. Je bent een generatie opgeschoven. Nu heb je van twee kanten parasieten die je leegzuigen. Je baby aan de ene, ik aan de andere kant.

eva Mijn zoon is geen parasiet.

annemarie Reken maar. En ik ben een vampier, zoals alle ouwe mensen.

Slokje voor slokje hebben hij en ik je opgesabbeld en nu ben je moe. Dat hoort zo. Daarom heten moeders moe-der.

Ook dat gaat voorbij. Straks is je kind groot en ben ik dood. Dan schaar je je bij de vampieren en kun jij op jouw beurt aan je kind sabbelen.

eva Je had dit beter met Bert kunnen doen.

Die is dokter, die doet in dood.

annemarie Tegen Bert kan ik niet van die rottige dingen zeggen. Bert is een veel te aardige man.

eva Tegen mij kun je ook niet van die rottige dingen zeggen. Ik word er ziek van. Mijn melk schift van dat gif van jou. En van al die dood overal. Ik kan de televisie niet aanzetten of er is weer iets over dood, voltooid leven, conserveringsmiddelen, zelfeuthanasie...

Gaat er iemand vrijwillig voor je neus zitten sterven. Daar zit je dan op de bank, met je kopje thee en de baby aan de tiet. Het is verschrikkelijk, het is echt verschrikkelijk. Wat is er aan de hand?

annemarie Het is een eindtijd.

eva Ik begin net! M'n kindje begint net.

annemarie Er zijn te veel ouwe mensen. Er is te weinig om voor te vechten.

't Is klaar hier, alles kan alleen maar minder worden. Dan wordt de uitgang vanzelf een interessant onderwerp.

eva Niet voor mij. Ik moet mijn jongetje voorbereiden op een heel leven. Hij kan wel honderd worden!

annemarie Je moet er niet aan denken. Dat hij deze hele eeuw nog door moet. Het wordt niks geen leuke eeuw.

eva We gaan het alleen nog maar over het leven hebben.

annemarie Ik zit er niet meer zo goed in.

eva Waarin?

annemarie In het leven.

eva Natuurlijk wel! Je bent aan het werk, je hebt mensen om je heen, je hebt mij.

annemarie Toch is het vaak net of ik door een omgekeerde verrekijker kijk. Alles ziet er klein en ver weg uit, alsof ik er niet bij kan.

eva Misschien moet je naar de oogarts.

annemarie Ik vind het wel prettig. Een beetje afstand, niet teveel, een snufje. Op mijn eigen ijsschots ronddobberen, in mijn eentje, met Annemarietje zelf.

eva Eenzaamheid is erg ongezond, hoor. Dat is wetenschappelijk onderzocht. Eenzame mensen hebben een héél slechte levensverwachting.

annemarie Waarschijnlijk heb ik ook een vrij slechte levensverwachting. De meeste vijftientigjarigen hebben een vrij slechte levensverwachting, eenzaam of niet eenzaam.

eva Waarom neem je niet weer een kat?

annemarie En jullie daarmee opzadelen als ik de pijp uit ga? Nee, dat doe ik niet. Hou op met zo zorgelijk te doen. Er is niks aan de hand.

eva Je doet heel anders dan anders.

annemarie Misschien begin ik te wennen. Misschien begin ik me er bij neer te leggen.

Ik maak het mezelf gemakkelijk. Ik ga een beetje terug-evolueren. Ik ben al bijna weer een pantoffeldiertje, niets meer dan een minuscuul maagdarmkanaaltje, eencellig in de modder.

annemarie Ben je bang?

eva Ja.

annemarie Waarvoor?

eva Wiegedood.

eva Ik wil je ogen dichtdoen.

annemarie Dat kan ik zelf nog wel.

eva Als je dood bent. Zoals je in films ziet.

annemarie Dus ik moet zorgen dat ik mijn ogen open heb, op het moment suprême?

eva Ja.

annemarie Je hebt wel noten op je zang.

Als het de zelfmoordpillen worden val ik in slaap.

eva Jij? Slapen?

annemarie Paardenmiddel.

eva Misschien komt het zo ver niet. Ben je weg voor je het weet. Terwijl je in de kaasfondue staat te roeren. Of nu, hier, op de scène: patsboem! Een droomdood.

annemarie Nee. Ik wil er wel zelf bij zijn.

Het moet een beetje moeilijk, anders is er niks aan.

eva Dan moet je zeker je ogen openhouden.

annemarie Ik heb ooglidcorrecties gehad.

Dat zal wel helpen.

eva Ja! Dan floepen ze weer open. Kan ik het nog eens doen.

annemarie Poppenogen uit de Saksische porseleinfabriek.

eva Gelukkig kunnen ze niet naar binnen ploppen.

annemarie Je moet het heel zachtjes doen!

eva Ik aai.

annemarie Anders krijg je bloeduitstortingen. Heb je me postuum nog een blauw oog geaaid. Dat vindt de schouwarts verdacht. Ouderenmishandeling met de dood tot gevolg.

eva Ik doe het superzacht. En tenslotte leg ik er muntjes op. Heb ik gelezen, dan blijven ze dicht.

annemarie Jij hebt nooit kleingeld bij je.

eva Uit jouw portemonnee.

annemarie Was je wel je handen? Voor je mijn ogen dichtdoet.

eva Ik heb handschoenen aan.

annemarie Handschoenen?

eva Gewoon van die latex handschoenen.

Die dunne. Waarmee je wel alles kunt voelen.

annemarie Je raakt mij niet aan?

eva Juist wel. Ik raak je aan, daarom draag ik handschoenen.

annemarie Je bent vies van mij.

eva Lijken zijn vies. Het is voorschrift.

annemarie Voorschrift?

eva Net zoals ambulancepersoneel handschoenen draagt. Of de tandarts.

annemarie Een vers lijk is niet vies. Ik ben niet vies.

eva Nou, sorry hoor.

annemarie Vind je mij vies?

eva Ja.

annemarie Jij eet mijn eten. Je drinkt uit mijn glazen. Je gaat naar mijn wc.

eva Ik zet me over mijn weerzin heen.

annemarie Weerzin.

eva Je bent vaak weerzinwekkend vies.

Dat geeft verder niet. Zo veel oude mensen zijn vies.

annemarie Dat is een verzinsel. Van jonge mensen die bang zijn voor rotting en verval.

eva Ik ben niet bang. Ik vind jou vies. En ik kan het weten, want ik ben al een hele poos bezig om je op te eten.

annemarie Ik was me. Ik heb een bubbelbad. Ik poets mijn tanden. Ik heb een speciaal kraantje met een slang laten aanleggen om me te wassen als ik naar de wc ben geweest. Ik ben schoner dan jij, met je sapkuren en ontslakkingen. Met je bloedige maandstonen, je kleverige onderbroeken, je zompig geslachtsverkeer.

eva Jij rookt. Je vijlt je nagels terwijl ik zit te eten. Je wast je kleren niet vaak genoeg. Er hoopt zich vuil op in je huidplooien.

annemarie Ga weg!

eva Ik zeg toch dat het niet erg is. Vriendschap wint het van afkeer.

annemarie Het tocht hier. Een ijskoude wind.

Het waait uit jouw kut.

Van jouw kut naar mijn graf.

Jij bent geen vriendin. Zeug! Je bent een wandelende uier, met je lekkende spenen.

Is het al kwart voor tien? Ga je al weg? Dat ik verlost ben van die walm van moederkoek en zure melk.

Ik kan je grootmoeder zijn.

O, wat vind jij jezelf wijs en eerlijk, met je gemediteer en je goeroeboeroes. Tempelhoppen in Thailand, wekenlang in retraite – je moet het je maar kunnen permitteren. Niks weet je.

De enige afgrond die jij kent is de afgrond van je eigen boerenkool toen de ooievaar er geen kindje in wilde stoppen. Een kut als een zwart gat, waar alle zaad in verkommert. Maar nu de ooievaar met zijn lange snavel toch nog tussen je benen is gevlogen, ben je verder weg van mij dan ooit. Rot

toch op naar die liefdesbaby! Ga uitgrienen bij die BN-er van je, met wie je door de bladen dweilt. Hoer! Sloerie! Als je maar niet denkt dat je met mij door de Linda kunt paraderen. Aasgier. God, wat geilde je op mij, wat geilde je op mijn kanker. Je begon al aan me te likken voor je wist hoe ik heette. Lappen vlees van me af te scheuren om die foetus van je te voeden nog voor er überhaupt een foetus wou blijven zitten in die modderschoot van jou. En nu slobber je nog steeds met je varkenssnuif door mijn ingewanden. Smerig is het, zoals jij loopt te soppen en te kwijlen als het over mijn dood gaat. Maar ik ga niet dood. Ik pieker er niet over, ik gun het je niet. En zeker niet voor kwart voor tien. Lekken je tieten al? Pijn aan je memmen? Is je vel al aan het barsten van de stuwing? O, grootmoeder wat hebt u een grote tanden, ja kind, dat is om jou beter uit te kunnen kotsen. Barbiepop. Ik heb een hele lange adem. Ik overleef jullie allemaal

eva Ik lijk wel knettergek om op het toneel te gaan staan met een boosaardige stinkbejaarde, terwijl ik thuis kan zijn om de geur van mijn baby op te snuiven. Ik zou hem nu, op dit eigenste moment, in het bad kunnen doen en water over zijn bolletje gieten om hem in schateren uit te zien barsten.

Het hele idee werkende moeder is van de pot gerukt, maar deze artistiekerige stervensbegeleiding is wel het toppunt van misplaatst. Avond aan avond god-weet-waar jouw verdwenen tumor bejammeren, terwijl ik gewoon op de bank zou kunnen liggen met mijn slapende jongetje op mijn buik.

Ik ben er ingestonken. Je hebt me erin geluisd, aandachtsjunk die je d'r bent.

Hou toch eens op, je bent vijfentachtig! Als je dan zo nodig nog door moet gaan met ademen, doe dat dan privé. Echt niemand zit te wachten op jouw zoveelste afscheidstournee. Niemand heeft behoefte aan jouw dodendansjes.

We willen allemaal liefst maar één ding en dat is jou hier ter plekke de geest zien geven.

Val toch dood, heks die je d'r bent!

Prak die pillen je strot in, voordat ik het doe.

annemarie Ben je er nou nog?

eva Ik ga nergens heen. Het is nog lang geen kwart voor tien en voor die tijd kan jij nog zomaar getroffen worden door een beroerte, een hartstilstand, een integrale collaps.

annemarie Jij wacht je kans af.

Mijn dood is jouw trofee. Eerst was ik leuk in levende lijve, een hebbedingetje op je feestjes. Maar dood, dat is nog veel beter! Dat is pas exclusief. Mijn laatste woorden citeren.

Ik zeg niks. En ik doe mijn ogen alvast dicht.

eva Ik win toch. Daar hoeft ik niets voor te doen. Ik heb de statistiek aan mijn kant.

Ik leef, jij sterft. En dus ben ik de baas.

Misschien laat ik een leuke rammelaar maken van je middenvoetsbeentjes. Of castagnetten van je knieschijven. Mijn jongetje heeft een geweldig gevoel voor ritme.

Misschien laat ik je opzetten. Als hottentot. Met een speer in je hand. En ik laat een plaquette graveren met je laatste woorden.

Die ik verzin.

eva Wat doe je?

annemarie Ik huil, zie je dat niet? De tranen stromen over mijn wangen. Als je wilt mag je ze oplikken. Het is misschien het laatste dat je van me consumeert.

eva Heb je verdriet?

annemarie Ja, dat zal het zijn. Verdriet.

eva Weet je zeker dat het geen zelfmedelijden is?

annemarie Nee. Hoe moet ik dat nou weten?

eva Zal ik je troosten?

annemarie Ik ben ontroostbaar.

eva Maar waar huil je dan om?

annemarie Dat ik niet meer mee mag doen. Nooit meer. Dat ik voor altijd opgesloten word in de kast onder de trap, terwijl iedereen gezellig doorgaat.

eva Zolang wij aan je denken doe je nog mee.

annemarie Lief, maar gelogen.

eva Ik neem je mee mijn leven in. Ik vertel alles over je aan mijn jongetje. En dan zegt hij later tegen zijn kinderen: ‘Mijn moeder had een vriendin, die –’

annemarie Zie je: dan heb ik niet eens een naam meer. Ik moet dat allemaal over me heen laten komen. Zonder dat ik nog ergens greep op heb. Ik zit daar in die kast onder de trap met de deur op slot en iedereen is mij vergeten.

eva Dat zou ik niet eens kunnen.

annemarie Daar sta je nog versteld van, wat je allemaal kunt vergeten als je maar oud genoeg wordt.

eva Ik vergeet je niet.

annemarie Je boetseert een leuk souvenir van mij. Of minder leuk, dat kan ook. Maar ik besta niet langer. Waar ik was is niet eens een gat meer, dat is

alweer opgevuld voor ik de oven in ga. Alsof ik er net zo goed niet had kunnen zijn. Daar moet ik om huilen.

eva Je merkt er niets meer van.

annemarie Daar moet ik nog veel erger om huilen. Ik wou dat ik wat had, daar in het donker, een hiernamaals, een god, een iets om nog een beetje te bestaan.

eva Je moleculen blijven bestaan, je atomen, elementaire deeltjes. Er verdwijnt niks.

annemarie Ik ben weg. Ik is weg.

eva Ik geloof toch dat het zelfmedelijden is.

annemarie Nee, ik geloof dat het echt verdriet is.

Maar nu ben ik klaar.

—

Wat ga je dan vertellen over mij?

eva Ben je bang?

annemarie Ja. Waarvoor?

eva Ja?

annemarie Moet je weer huilen?

eva Nee.

annemarie O, ik dacht dat je moest huilen.

eva Nee, ik moest niesen.

annemarie Jij mag niet bij mij als ik dood ben.

eva Ga je me tegenhouden?

annemarie Iemand met handschoenen moet ik niet. Ik wil liefde en troost.

Aangeraakt worden. Huid op huid.

eva Liefde, op de huid gebakken.

Ik kan je beter nu aanraken.

annemarie Nee. Dat kan niet meer. Want nu schaam ik me. Ik wil dat nooit meer. Ik heb me mijn leven lang genoeg geschaamd. Ga weg.

eva Je hebt het me beloofd. Ik wil jouw dood niet missen. Bij wie moet ik anders afkijken? Ik weet de simpelste dingen niet.

Hoe dat is, als je stopt met ademen. Of ik dat wel in de gaten heb.

Dat je al voor het laatst hebt geademd en dat ik pas een hele tijd later denk:

o, ze ademt niet meer. En dat ik dan probeer te achterhalen welke adem de laatste was.

Dat je het helemaal niet ziet. Niet meteen.

Want op een gegeven moment zie je het wel. En wanneer dat dan is. En wat je dan eigenlijk ziet. Of niet ziet.

Je zal wel een beetje inzakken, denk ik, zoals een cake die je uit de oven haalt.

Ik weet er gewoon niks van.

Want je wordt ook nog stijf, zeggen ze. Rigor mortis. Lijkstijfheid.

En na een tijdje gaat het weer over.

Dat moet wel, want een bieflapje is ook slap.

Het staat allemaal op internet, maar ik wil het live in me opsorpen.

annemarie Ik moet dat niet. Jij over mij heen hangend, veel te dicht bij mijn gezicht. Met een vergrootglas boven mijn kreukels en groeven, alsof je hiërogliefen ontcijfert. In mijn neus kijken. In mijn oren. Tussen mijn haarwortels. Mijn geheimen uit mijn poriën peuteren. En dat smokkel je dan allemaal mee de wereld in, om rond te strooien, zonder dat ik iets kan doen.

eva Je bent er niet bij. Je bent dood. Je bent een ding –

annemarie Hou op! Ik mag dat zeggen, jij niet.

Ik ga als een kat wegkruipen in een hoek van een verlaten schuur.

eva Dat ik je pas vind omdat er zo veel vliegen zijn?

annemarie Ik wil niet dat je later terugdenkt aan mij, Bergen-Belsen uitgemergeld, in papierdun vel vol blauwe plekken, kermend naar het einde kruipend. Zo'n weggetrokken gezicht, een doodskop al, met van die grote beenderstructuren, een stervende Neanderthaler.

eva Ik zit bij je. Het bed is je te groot geworden, je bent gekrompen tot een vreemd bosje botten.

annemarie Dat je telkens, als je je mij voor de geest haalt, de stank weer ruikt, stank die bijna smaak is, stank van ontbinding die er eerder is dan de dood, uit mijn mond, gapend tochtgat waar adem in en uit waait, omdat ergens in de hersenstam nog een zenuw aan het vuren is. Niet begrepen dat de capitulatie al is getekend. Wat zegt Bert de dingen toch mooi.

eva Hoe dun je huid is, alsof je al begonnen bent met uit elkaar vallen, celwanden slechten, vergisten, verdampen.

Je bent heel wit, nog witter dan altijd al en je gezicht hangt van de botten.

Wenkbrauwbogen, jukbeenderen, kaken als van een aap. Levenslang last van slapeloosheid en ook nu nog vaak opschrikken, misschien omdat de dood net wil beginnen?

Of omdat je een scheet moet laten.

annemarie Dat je bij het horen van mijn naam altijd die open mond te binnen schiet, met de resten van mijn gebit, zwarte holte die naar leven hapt, wormgat naar de duisternis, heelal, de dood.

eva Heb je het koud? Ik neem je hand in de mijne om het bloed wat op te warmen – hele mooie handen, was je trots op. Lange nagels, die groeien gewoon door, of er gestorven wordt of niet. Vies ook.

annemarie Hoe ik ineens keihard in jouw hand knijp.

eva Ben je er nog?

annemarie Ik schrik op, sla in paniek in het rond, grijp me vast aan bedrand, laken, nachthemd –

eva Het duurt niet lang. Waar zou je de kracht nog vandaan moeten halen?

Zal ik je mond nat maken?

Zal ik je nagels knippen?

Zal ik je haren kammen?

Zal ik een extra deken pakken?

Zal ik je wassen?

Zal ik je inwrijven met de amandelolie?

Zal ik je nog een schone luier doen?

Zal ik je nieuwe dure rode trui vast klaarleggen?

Wil je met schoenen in je kist?

annemarie Ze hebben er dingetjes voor. Tegen het openfloepen van de ogen.

Kapjes, vleeskleurig, oogbolvormig, met bobbeltjes. Die leggen ze op je dode oog onder het ooglid zodat het niet omhoogkruipt.

Die wil ik niet.

Die mag je nooit gebruiken. Jij niet en niemand niet.

Beloof me dat.

eva Ik beloof het.

annemarie Zweer het.

eva Ik zweer het.

annemarie En niet straks denken: dood is dood dus wat maakt het uit wat ik
gezworen heb.

eva Nee, natuurlijk niet! Wat denk je van me?

annemarie Dat jij leeft en ik dood ben.

eva Ik hou van je, zeg ik toch. Ik heb net nog om je gehuild.

annemarie Ik wil niet opgezet worden.

eva Nee. Hottentotten bestaan niet eens.

annemarie Als je geen muntjes bij je hebt,

dan wil ik dat je mijn wimpers aan elkaar knoopt, de bovenste aan de
onderste, haartje voor haartje. Of anders moet je mijn oogleden dichtnaaien.

Met zijde. In kruissteekjes.

eva Ben je bang?

annemarie Ja.

eva Waarvoor?

annemarie Dat het kwart voor tien is.

eva Wilt u met mij over de dood praten?

annemarie Ik wil heel graag met u over de dood praten. Ik kan er geen genoeg van krijgen, want bijna niemand wil met mij over de dood praten.

eva O, maar ik wil juist altijd wel over de dood praten. Ik vind het zo'n interessant onderwerp.

annemarie Maar u kunt helemaal niet over de dood praten, want u bent veel te jong. U weet er niks van.

eva Jonge mensen gaan ook dood.

annemarie Dat is waar.

eva Doodgaan is een peuleschil. Iedereen kan het. Geboren worden is moeilijker. Dat lukt niet iedereen.

annemarie Iemand doodmaken is ook een peuleschil. Als je de goeie spullen hebt. Elke dag worden overal mensen doodgemaakt. Ze zeggen dat het niet mag, maar het gebeurt wel vaak. Zeker voor iets dat niet mag.

eva Nee, dat geloof ik niet. Iemand doodmaken is een heel gedoe. Ook met de goeie spullen. Zelfs als hij meewerkt, of zij, dan heeft het nog allerlei voeten in de aarde.

Jezelf doodmaken is ook echt wel een dingetje.

annemarie Ja, dat wordt gezegd.

eva Dat is zo.

annemarie Dat vrees ik ook. Anders was ik hier beslist niet meer geweest.

eva Bent u levensmoe?

annemarie Nee, ik ben moe van het leven.

eva Wilt u dood?

annemarie Ik wil graag prettig dood. Het is heel moeilijk om een beetje vriendelijk dood te gaan.

eva Het is nergens voor nodig om vriendelijk dood te gaan.

annemarie Daarover verschillen wij van mening.

annemarie Wat doe jij aan, op mijn dernière?

eva Wat vind je leuk?

annemarie Die zalmroze pyjama staat je zo mooi, dat wil ik wel op m'n netvlies.

eva Neem je me dan mee? Naar gene zijde.

annemarie Het laatste beeld blijft staan.

Dat kunnen ze van je netvlies aflezen, als ze je uit elkaar halen.

eva Ik wil niet uit elkaar gehaald.

annemarie Er zijn ook mensen die hun tatouages eraf laten halen als ze dood zijn.

En verzamelaars die dat aan de muur hangen. Dat vel.

eva Om te aaien.

annemarie Dat mag niet, qua vieze vingers.

eva Jammer.

eva Ben je bang?

annemarie Ja.

eva Waarvoor?

annemarie Dat ik een levend lijk word, uitgeteerd en geel, en het zelf niet in de gaten heb. Dat ik er niet meer uit zie en toch naar een première ga, zodat ik de nazit verpest voor iedereen en ze allemaal denken: sterf!

annemarie Hoe je ook tuurt, er komt geen beeld.

eva Het is zoals dat hele zwarte zwart, waaraan geen licht ontsnapt.

annemarie Hoewel het misschien helemaal niet zwart is.

eva Nee.

annemarie Het is niet.

eva Dat weet je niet.

annemarie Nee, dat weet je niet.

eva Soms, als ik mediteer –

annemarie Dat is een voorstelling die je je dan maakt.

eva Ja. En een prettige ervaring.

annemarie Ja. Geruststellend ook. Maar wel onzin.

eva Dat ik in een groter geheel een tijdelijk knoedeltje moleculen ben, dat is geen onzin.

annemarie Misschien is 'ik ben' al een misverstand.

eva Als dat zo is maakt het niks uit.

annemarie Het misverstand ademt, of het ademt niet meer.

eva Ja.

annemarie Meestal ben ik niet zo verlicht.

De wereld zonder mij erin?

Ik weet zeker dat die niet bestaat.

eva Ben je bang?

dood en zo ging bij het NNT in première
op 27 oktober 2017 in Theater de Machine-
fabriek in Groningen

Spel: Annemarie Prins en Eva Duijvestein

Regie: Hendrik Aerts

www.nnt.nl

Met dank aan Bert Keizer

Deze tekst werd geschreven in opdracht van het NNT en Het Station (Jan Jaap van
der Wal)

Sophie Kassies (Amsterdam,1958) studeerde af als regisseur aan de Theaterschool in Amsterdam. Ze schrijft toneel en muziektheater voor kinderen en volwassenen, vrijwel altijd in opdracht, en vaak in samenspraak met regisseur en acteurs. Regelmatige samenwerking ontwikkelde zich door de jaren heen met Flora Verbrugge (Theater Sonnevanck) en Johan Doesburg (het Nationale Toneel). Voor Annemarie Prins schreef zij eerder de stukken *Calamity Jane* en *Oud en Wit*

Toneelwerk/muziektheater

dood en zo – 2017

Het oog van de stilte – gespeeld als *Breaking the Silence* – 2017

Broer – 2017

Helft – 2016

Dodo – 2016

De Ziener – 2016

Oud en Wit – 2015

Derf – 2015

Genesis* – 2015

Galileo – 2015

Cavia! – 2015

Wildeman – 2012

Dwaalschot – 2012

De Prooi – 2011

A Christmas Carol – 2010

Woestijnwind – 2010

Tirza – 2009

ik, calvijn* – 2009 – genomineerd voor de Taalunie Toneelschrijfprijs 2010

Sneeuwwitje/Schneewitte – 2008

De Graaf van Monte Cristo – 2006

Oroek – 2005

Elementaire deeltjes – 2005

Schaap – 2004 – genomineerd voor de Taalunie Toneelschrijfprijs 2005

De Sneeuwkoningin – 2003

Hans en Grietje – 2001

Lasso – 1999

Tom Waits for her – 1998

Een fantastische symfonie – 1997

De doos van Pandora – 1995

Calamity Jane – 1993

Zinnerin – 1992

*Deze teksten verschenen eerder in de reeks van
De Nieuwe Toneelbibliotheek (#63 en 263)